

AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA Z PUNKTU WIDZENIA GMIN WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO

Barbara Kryk

Streszczenie

W nowym paradygmacie rozwoju terytorialnego istotną rolę przypisuje się współpracy jednostek samorządu terytorialnego ze społeczeństwem, upatrując w niej czynnika rozwoju lokalnego. Współpraca ta jest determinowana m.in. aktywnością obywateli do angażowania się w sprawy lokalne. Stąd celem artykułu jest jej ocena na podstawie opinii gmin województwa zachodniopomorskiego w kontekście współczesnego paradygmatu rozwoju. W opracowaniu wykorzystano metody analizy literatury, wyniki badań ankietowych przeprowadzonych w gminach województwa zachodniopomorskiego oraz wnioski. Umożliwiły one syntetyczną ocenę poziomu aktywności społecznej.

Słowa kluczowe: paradygmat rozwoju, współpraca, aktywność społeczna

Klasyfikacja JEL: R59

Wstęp

W ciągu ostatnich 17 lat całkowicie zmieniły się uwarunkowania programowania rozwoju regionalnego. Zreinterpretowano sposoby prowadzenia polityki rozwoju regionalnego, wprowadzając nowy paradygmat terytorialnej polityki rozwoju, który przyjmuje, że to właśnie procesy na poziomie lokalnym mogą być szansą wzrostu gospodarczego i budowania przewagi konkurencyjnej poszczególnych obszarów i całego kraju. W nich upatruje się wręcz dźwigni dla nowej gospodarki podlegającej mechanizmom globalnej konkurencyjności, opartej na wiedzy, kreatywności i innowacjach (Helpa-Liszkowska 2013, s. 6-7). Podejście terytorialne skupia się na trzech fundamentalnych elementach: (1) terytorialnych zasobach i uwarunkowaniach rozwoju (specyficznych i endogenicznych zasobach, wewnętrznych powiązaniach gospodarczych, więziach w lokalnych społecznościach), (2) integracji działań podejmowanych w różnych ukła-

dach instytucjonalnych i wzmacnianiu partnerstwa na rzecz kreowania rozwoju społeczno-gospodarczego, (3) dynamizacji mechanizmów rozwoju w obszarach funkcjonalnych, tworzących spójne terytoria, niezależnie od układu administracyjno-politycznego (Nowakowska 2015, s. 15-17). Jego istota polega m.in. na zaangażowaniu w procesy kreowania polityki rozwoju, podejmowania decyzji o sposobach jej realizacji, jak i w procesy związane z bezpośrednią implementacją jej założeń – oprócz władz lokalnych i podległych im podmiotów publicznych, również innych lokalnych aktorów: mieszkańców oraz reprezentantów sektora prywatnego i pozarządowego. Praktycznym wymiarem tego podejścia jest zmniejszanie w procesach decyzyjnych roli struktur politycznych na korzyść sieci. Wymaga to:

- zmiany postawy władz samorządowych, otwarcia na współpracę, umiejętności poszukiwania kompromisów, rozwiązywania konfliktów, negocjowania, odpowiedniej kultury politycznej, wzajemnego zaufania oraz przywództwa (Wojciechowski, Podgórniak-Krzykacz, Kalisiak-Mędelka, Chądzyński 2014, s. 11-13);
- zmiany tradycyjnej funkcji samorządu z rządu na przewodzenie i sterowanie, moderowanie polityk lokalnych;
- demokratycznego i elastycznego procesu podejmowania decyzji, zachodzącego w ramach formalnych i nieformalnych powiązań pomiędzy instytucjami publicznymi i niepublicznymi (John 2001, s. 45, Bovaird, Lo'ffler 2003, s. 315);
- rozwijania i umacniania przez samorząd powiązań między podmiotami niepublicznymi, koordynowania i harmonizowania działań i interesów aktorów zaangażowanych w sieć oraz sterowania współzależnościami między nimi.

Z powyższego wynika, że ważnym elementem sieci jest współpraca samorządów z innymi aktorami, w tym ze społeczeństwem.

Szeroko rozumiana współpraca samorządu terytorialnego ze społeczeństwem jest procesem złożonym, uwarunkowanym wzajemnymi relacjami. Współpracę tą determinuje wiele różnych czynników, m.in. aktywność społeczna. Skoro ta aktywność jest tak istotna dla procesu współpracy, a zatem i dla rozwoju lokalnego, to warto sprawdzić co sądzą na ten temat władze lokalne. Stąd celem artykułu jest ocena aktywności społecznej na podstawie opinii jednostek samorządu terytorialnego (JST) w kontekście współczesnego paradygmatu rozwoju na przykładzie województwa zachodniopomorskiego. Jego realizacji posłużyło bardzo syntetyczne przedstawienie aktywności społecznej jako determinanty współpracy społeczeństwem z JST oraz część wyników badań ankietowych przeprowadzonych przez Katedrę Polityki Społeczno-Gospodarczej i Europejskich Studiów Regionalnych WNEiZ Uniwersytetu Szczecińskiego nt. „Wybrane aspekty rozwoju społeczno-gospodarczego w kontekście nowego paradygmatu rozwoju”¹.

1. Aktywność społeczna jako determinanta współpracy społeczeństwa z samorządem terytorialnym

Nowy paradygmat rozwoju spowodował nie tylko zmianę funkcji i roli samorządów terytorialnych, ale również konieczność modyfikacji tradycyjnych mechanizmów partycypacji społecznej i wzbogacenia ich o inne formy aktywności mieszkańców, bardziej dostosowane do aktualnego wymiaru życia/potrzeb publicznych. Zmieniła się także świadomość obywateli, co do oczekiwanej jakości życia publicznego oraz roli, jaką wykreował dla nich ten paradygmat – czyli mieszkańca artykułującego swoje chęci i prawa do współdecydowania o sprawach miejsca zamieszkania. Te przeobrażenia powodują, że współpraca społeczeństwa z samorządem terytorialnym staje się bardzo ważną płaszczyzną rozwiązywania lokalnych problemów społeczno-gospodarczych (por. Czaputowicz 2010, s. 19-26), a zatem i rozwoju lokalnego.

¹ Prezentowany artykuł jest jednym z cyklu artykułów przygotowanych na podstawie tych badań.

Zagadnienie współpracy JST ze społeczeństwem, czyli partycypacji społecznej w procesach decyzyjnych związanych z rozwojem lokalnym, jest szeroko opisywane w literaturze przedmiotu. Sam termin ma wiele znaczeń. W sposób najbardziej ogólny, stanowi wyraz uczestnictwa obywateli w stanowieniu prawa i podejmowaniu decyzji. Inaczej mówiąc, jest to proces społeczny, w wyniku którego obywatele lub określone grupy społeczne świadomie angażują się w sprawy dla nich istotne (w różnej formie), dzielą się swoim doświadczeniem i poglądami, a nawet bezpośrednio uczestniczą w realizacji usług publicznych (np. poprzez organizacje pozarządowe) oraz pracach podejmowanych na rzecz rozwiązywania problemów lub projektowania nowych rozwiązań. Uzyskują w ten sposób wpływ, a pośrednio kontrolę nad decyzjami władz publicznych, które oddziałują na ich interesy i świadczenie usług publicznych, z których korzystają (Długosz, Wygnański 2005, s. 11). Działalność ta obejmuje zarówno uczestnictwo mieszkańców i ich organizacji, jak i wpływowych liderów życia społecznego.

Współpraca może być również traktowana jako synonim informowania – porozumiewania się ze społecznością, często utożsamianego z konsultacjami oferującymi obywatelom możliwość wyrażenia opinii o działaniach, przedsięwzięciach czy decyzjach proponowanych lub podejmowanych przez władze lokalne (Wojciechowski i in. 2014, s. 23-27). Bez względu na sposób definiowania partycypacji społecznej przyczynia się ona do zwiększenia akceptacji społecznej przedsięwzięć publicznych i eliminacji tych nietrafionych, aktywizacji i lepszego wykorzystania lokalnych zasobów materialnych i niematerialnych, czego wynikiem jest trwały wzrost poziomu i jakości życia mieszkańców oraz potencjału gospodarczego. Determinantą omawianej współpracy są m.in. świadomi i aktywni mieszkańcy danej JST. Aktywność społeczeństwa warunkuje skuteczność i efektywność partnerskiego współzarządzania JST oraz lokalny rozwój społeczno-ekonomiczny. Jednakże aktywność nie pojawi się sama z siebie, władze lokalne powinny zadbać o odpowiednie zmotywowanie mieszkańców do wykorzystania swoich zasobów (wiedzy, umiejętności, doświadczenia, czasu) na rzecz dobra wspólnego.

W kontekście powyższego interesujące jest poznanie opinii JST na temat aktywności ich mieszkańców z dwóch powodów, aby się dowiedzieć czy JST w ogóle dostrzegają rolę społeczeństwa w procesie lokalnego rozwoju i dobrobytu oraz uzyskać argumenty skłaniające do poszukiwania nowych sposobów aktywizacji społeczeństwa.

2. Metodyka badań i próba badawcza

Badania przeprowadzono za pomocą kwestionariusza ankietowego nt. czynników sukcesu w rozwoju lokalnym, który skierowano do wszystkich 114 gmin województwa zachodniopomorskiego, powiatów (18) i miast na prawach powiatu (3). Termin badań to okres od 10.01-10.03.2017 r. Kwestionariusz zawierał 20 pytań, w tym 18 zamkniętych z kafeterią odpowiedzi do wyboru, 2 pytania otwarte (dotyczyły one najmocniejszych i najsłabszych stron JST) oraz metryczkę. W artykule wykorzystano odpowiedzi tylko na wybrane pytania.

Ankiety z odpowiedziami odesłało 69 jednostek samorządu terytorialnego (JST), co stanowiło 51% ogółu badanych w województwie. Wśród badanych jednostek samorządu terytorialnego było 27 gmin miejsko-wiejskich (39,1% badanych), 21 – wiejskich (30,5%), 9 – miejskich (13%), 9 powiatów (13%) i 3 miasta na prawach powiatu (4,4%). Przeanalizowano otrzymane odpowiedzi wykorzystując wskaźniki procentowe, metodę dedukcji i wnioskowania statystycznego.

3. Wyniki badań

Wstępem do poznania opinii JST na temat aktywności społecznej było zadanie pytania o najważniejsze według nich czynniki determinujące dobrobyt lokalny. Poproszono o wskazanie 3 najważniejszych czynników według ich ważności, gdzie 1 oznaczało najważniejszy (tabela 1).

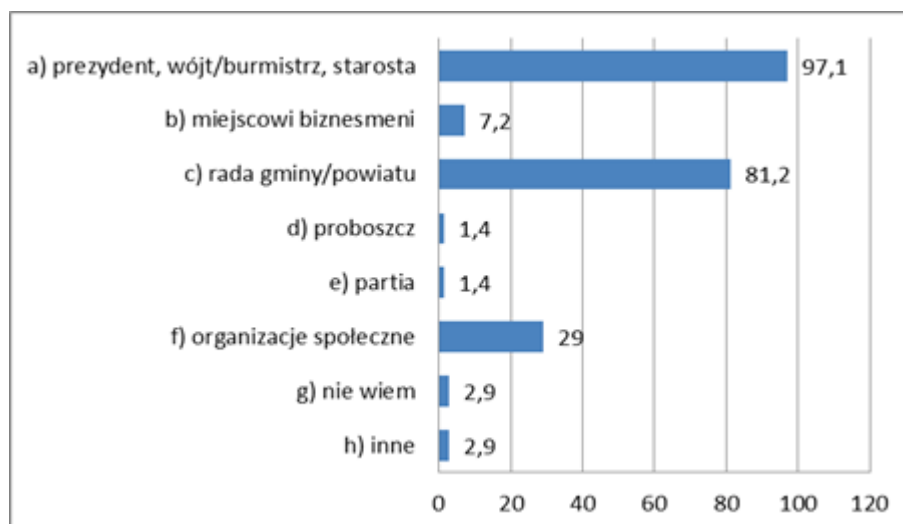
Tabela 1. Najważniejsze czynniki sprzyjające budowie dobrobytu lokalnego wg JST

Wyszczególnienie	Łączna liczba wskazań	Odsetek wskazań
a) Lokalizacja gminy/powiatu/miasta	51	73,9
b) Pomoc zewnętrzna udzielana gminie/powiatowi/miastu/województwu (m.in. fundusze unijne, funkcjonowanie specjalnych stref ekonomicznych)	56	81,2
c) Istnienie instytucji wsparcia biznesu	6	8,7
d) Lokalna elita współpracująca z liderem	9	13,0
e) Integracja w ramach lokalnego środowiska i gotowość współpracy z samorządem gospodarczym	14	20,3
f) Aktywna społeczność lokalna	47	68,1
g) Zdolność samorządu lokalnego do współpracy z władzami innych gmin/powiatów/miast i województwa	24	34,8
h) Inne	0	0

Źródło: Opracowanie na podstawie wyników badań.

Według respondentów najważniejsze czynniki sprzyjające rozwojowi dobrobytu lokalnego – według liczby wskazań i kolejności ważności – to: pomoc zewnętrzna (81,2% ogółu odpowiedzi), lokalizacja (73,9%) i aktywna społeczność lokalna (68,1%). Do najmniej istotnych zaliczyli: istnienie instytucji wsparcia biznesu (8,7% wskazań), lokalną elitę współpracującą z liderem (13%) oraz integrację w ramach lokalnego środowiska i gotowość współpracy z samorządem gospodarczym (20,3%). Z udzielonych odpowiedzi wynika, że nastąpiły już pewne pozytywne zmiany w postrzeganiu roli aktywnej społeczności w kreowaniu dobrobytu lokalnego, skoro wymieniono ją wśród najważniejszych czynników nań oddziałujących. Dziwny jest tylko dużo mniejszy w stosunku do niej odsetek wskazań ważności współpracy lokalnych elit z liderem i integracji lokalnego środowiska, gdyż te czynniki z reguły determinują poziom aktywności społecznej. Im lepiej się one rozwijają tym wyższa jest aktywność społeczna. Warto zatem o nie zadbać, bo będzie to korzystne nie tylko dla dobrobytu, ale i rozwoju lokalnego.

Do określenia poziomu aktywności społecznej w rozwoju lokalnym, posłużyła również odpowiedź na pytanie - kto ma największy wpływ na podejmowane decyzje w JST? Można było zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź (rysunek 1).

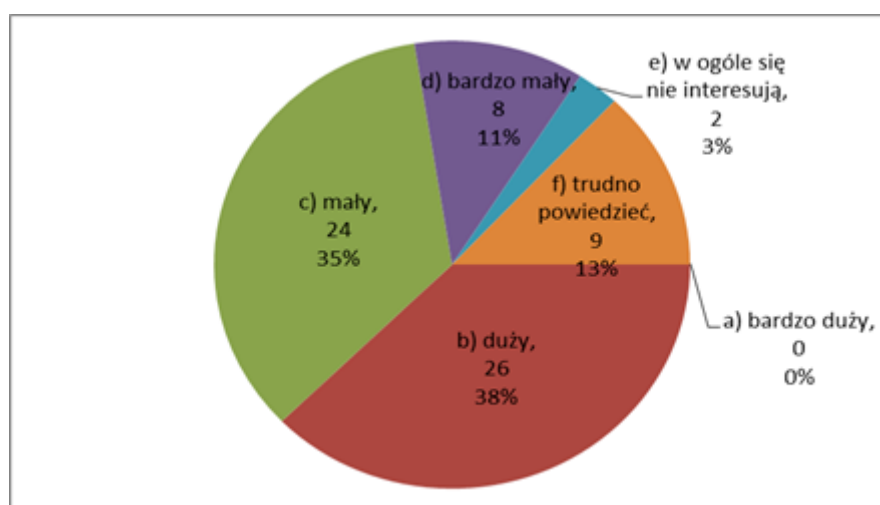

Rysunek 1. Podmioty mające największy wpływ na podejmowane decyzje w JST (%)

Źródło: Opracowanie na podstawie wyników badań.

Największy wpływ na podejmowane decyzje w JST mieli przedstawiciele władz lokalnych (prezydent, burmistrz, wójt, starosta) - tak odpowiedziało 67 respondentów (97,1% ogółu). 56 respondentów (81,2%) wskazało radę JST, a prawie 1/3 badanych na organizacje społeczne. Działanie tych ostatnich jest przejawem aktywności społecznej, zatem im większy mają one udział w procesie decyzyjnym, tym większe jest zaangażowanie społeczeństwa w sprawy lokalne. Niewielki natomiast wpływ mieli miejscowi biznesmeni – wskazało tak 5 respondentów (7,2%), proboszcz i partie - tylko po 1 respondencie (po 1,4 % ogółu). Łącznie prawie 6% badanych zaznaczyło odpowiedzi nie wiem i inne, przy czym nikt nie wskazał rodzaju tych innych podmiotów. Można zatem powiedzieć, że według JST dość duża – w porównaniu do innych podmiotów lokalnych – jest aktywność ich społeczności.

O aktywności społecznej świadczy również poziom zainteresowania mieszkańców polityką lokalną JST, dlatego poproszono o jego ocenę. Wyniki tej oceny obrazuje rysunek 2.

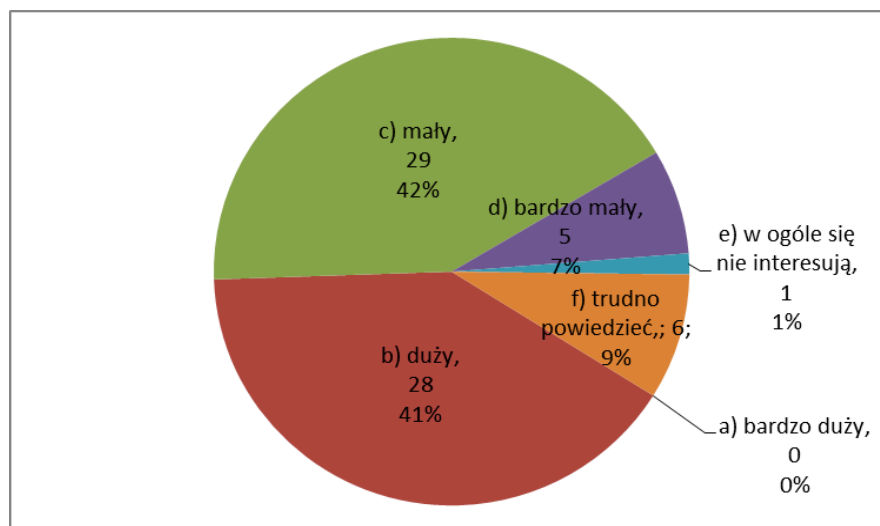

Rysunek 2. Ocena zainteresowania mieszkańców polityką lokalną

Źródło: Opracowanie na podstawie wyników badań.

Dwudziestu sześciu badanych (38% ogółu) określiło poziom zainteresowania mieszkańców polityką lokalną danej JST jako duży, zaś łącznie 32 respondentów (46% ogółu) jako mały i bardzo mały. Jeżeli w tych ostatnich uwzględnimy jeszcze odpowiedzi wskazujące na w ogóle nie zainteresowanych polityką lokalną (3%) oraz nie potrafiących tego określić (13%), to otrzymamy w sumie 62% odpowiedzi. Zatem generalnie większość mieszkańców JST wykazuje niewielkie zainteresowanie polityką lokalną, co pokrywa się z wynikami „*Diagnozy społecznej z 2015 r.*” (Czapiński, Panek, s. 363), w której wskaźnik osób zainteresowanych polityką wynosił 36% i był jednym z najniższych w Unii Europejskiej. W takiej sytuacji władze lokalne powinny się zastanowić nad sposobami zwiększenia zainteresowania swoich społeczności polityką lokalną, m.in. wykazując jej związek ze sprawami lokalnymi rzutującymi na zaspokojenie potrzeb mieszkańców.

Pytaniem komplementarnym do wyżej omówionego była prośba o określenie poziomu zainteresowania mieszkańców sprawami JST. Opinie na ten temat zobrazowano na rysunku 3.

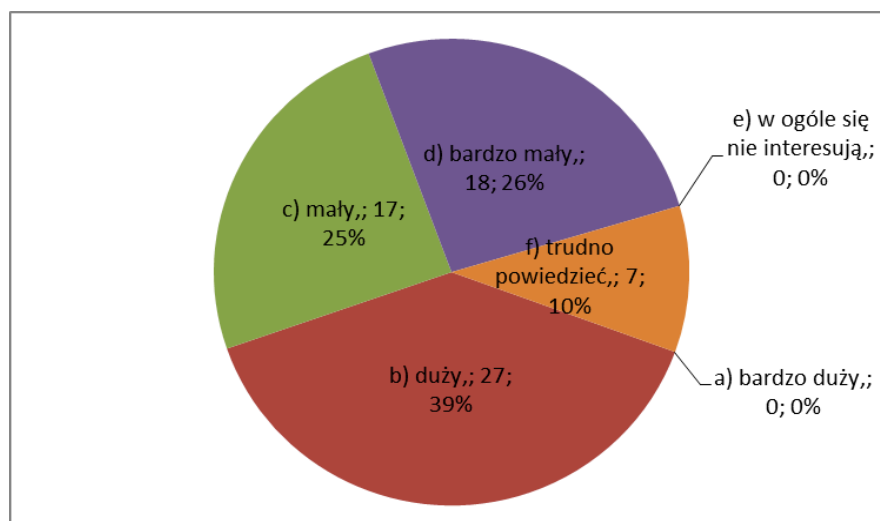

Rysunek 3. Ocena zainteresowania mieszkańców sprawami lokalnymi

Źródło: Opracowanie na podstawie wyników badań.

W tym pytaniu 28 badanych (41% ogółu) określiło poziom zainteresowania mieszkańców sprawami lokalnymi jako duży, zaś łącznie 34 respondentów (49% ogółu) jako mały i bardzo mały. Jeżeli, podobnie jak w poprzednim pytaniu, w tym ostatnim uwzględnimy również opinię - brak zainteresowania (1 ankietowany, tj 1% ogółu) oraz trudno powiedzieć (6 badanych, tj 9%), to otrzymamy w sumie 59% ogółu odpowiedzi. Zatem przeważają odpowiedzi wskazujące na niewielkie zainteresowanie mieszkańców sprawami JST. Mimo to można zauważyć, że ocena poziomu zainteresowania społeczności lokalnej sprawami JST jest nieco wyższa od oceny poziomu zainteresowania polityką lokalną.

Uzupełniająco do powyższych zagadnień zapytano o zainteresowanie mieszkańców sprawami najbliższej okolicy. Otrzymane wyniki zaprezentowano na rysunku 4.

Rysunek 4. Ocena zainteresowania mieszkańców sprawami najbliższej okolicy

Źródło: Opracowanie na podstawie wyników badań.

Według 27 ankietowanych (39% ogółu) mieszkańcy interesowali się sprawami najbliższej okolicy w stopniu dużym, natomiast ponad połowa respondentów (51%) wskazała na mały lub bardzo mały poziom zainteresowania mieszkańców. Jeżeli do tych mało zainteresowanych dodamy odpowiedzi 7 badanych nie potrafiących udzielić odpowiedzi na to pytanie, to otrzymamy łącznie 61% ogółu odpowiedzi. Żaden badany nie wybrał ocen skrajnych, czyli bardzo duże zainteresowanie lub zupełnie nie interesowanie się sprawami najbliższego miejsca zamieszkania. Generalnie więc, podobnie jak w poprzednich pytaniach, przeważają odpowiedzi wskazujące na niewielkie zainteresowanie mieszkańców sprawami najbliższej okolicy. Chociaż - przynajmniej w tym przypadku - wydawałoby się, iż poziom zainteresowania mieszkańców powinien być dużo wyższy.

Pomimo tej niekorzystnej oceny warto skupić się na tym, co robią mieszkańcy dla swojego miejsca zamieszkania i zapoznać się z działaniami o charakterze publicznym, najczęściej przez nich podejmowanymi w porównaniu do tych, za pomocą których mogliby – w sposób najbardziej skuteczny – wpływać na to, co dzieje się w JST. Respondenci mogli zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi (tabela 2).

Tabela 2. Działania potencjalnego wpływu i najczęściej podejmowane przez mieszkańców

Wyszczególnienie	Działania lub narzędzia wpływu mieszkańców		Działania najczęściej podejmowane przez mieszkańców	
	Liczba wskazań	Odsetek wskazań	Liczba wskazań	Odsetek wskazań
a) przekazanie 1% podatku lub uczestnictwo w zbiórkach na rzecz lokalnej organizacji pożytku publicznego	7	10,1	14	20,3
b) udział w referendum lokalnym	2	2,9	3	4,3
c) bezpośredni kontakt z radnym lub posłem/senatorem pełniącym urząd lub kandydującym do niego	14	20,3	26	37,7

d) udział w publicznym spotkaniu, na którym dyskutowano sprawy ważne dla społeczności lub szersze sprawy publiczne	9	13,0	14	20,3
e) podpisanie petycji, listu (także w Internecie)	1	1,4	8	11,6
f) zgłaszanie konkretnych spraw urzędnikowi (poza załatwianiem własnych bieżących spraw w urzędzie)	6	8,7	29	42,0
g) przedstawianie mediom lokalnym ważnych spraw danej społeczności	3	4,3	5	7,2
h) aktywny udział w konsultacjach społecznych	1	1,4	2	2,9
i) współorganizowanie imprez lokalnych na rzecz społeczności	5	7,2	7	10,1
j) udział w strajku, demonstracji publicznej, pikiecie, marszu itd.	0	0	0	0
k) zgłaszanie radnym interpelacji	9	13,0	8	11,6
l) zgłaszanie inicjatywy uchwałodawczej przez mieszkańców	10	14,5	1	1,4
m) zgłaszanie inicjatyw wójtowi, burmistrzowi, staroście, prezydentowi	29	42	30	43,5
n) trudno powiedzieć	1	1,4	4	5,8

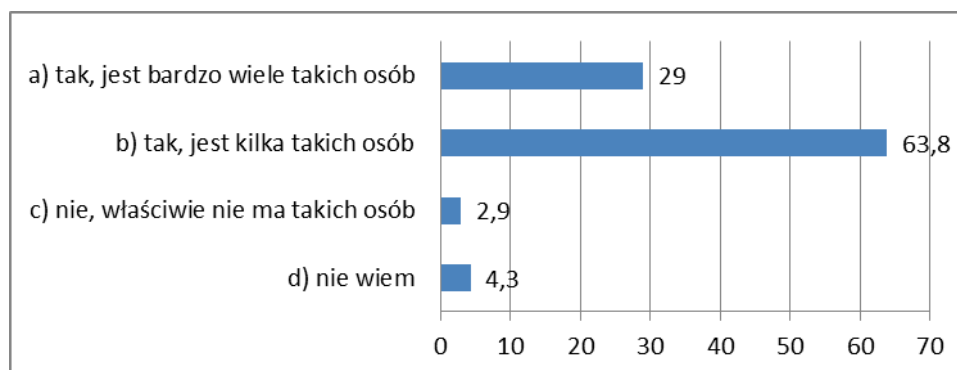
Źródło: Opracowanie na podstawie wyników badań.

W przypadku działań lub narzędzi, którymi mieszkańcy mogliby najbardziej skutecznie oddziaływać na sytuację w JST najwięcej respondentów wybrało odpowiedź (m) zgłaszanie inicjatyw wójtowi... (29, tj. 42% wskazań) oraz (c) bezpośredni kontakt z radnym (14, tj. 20,3% ogółu), a także (l) zgłaszanie inicjatywy uchwałodawczej przez mieszkańców (10, tj. 14,5% wskazań). Najrzadziej wybierane odpowiedzi to (e) podpisanie petycji, (h) aktywny udział w konsultacjach społecznych i (n) trudno powiedzieć – po 1 respondencie (1,4% wskazań), oraz (b) i (g) – odpowiednio 2 i 3 respondentów. Żaden z respondentów nie zaznaczył odpowiedzi (j). Z tych odpowiedzi wynika, że urzędnicy badanych jednostek wskazują na działania/narzędzia bardzo formalnego oddziaływania obywateli na nią - tego właściwie należało się spodziewać. Mniejszą natomiast wagę przykładają do innych typów działań partycypacyjnych.

Wśród działań o charakterze publicznym, najczęściej podejmowanych przez mieszkańców JST na pierwszym miejscu pod względem liczby wskazań, podobnie jak w powyższym pytaniu, znalazła się odpowiedź (m) 43,5%, na drugim (f) zgłaszanie konkretnych spraw urzędnikowi - 42% respondentów, a na trzecim (c) – prawie 38% ankietowanych. W tym pytaniu również żaden z respondentów nie zaznaczył odpowiedzi (j), a niewielu z nich wybrało odpowiedzi (b, h, l). W porównaniu do poprzedniego pytania znacznie wyższy był odsetek wskazań odpowiedzi (a) i (d) – po 20,3%. Porównując odpowiedzi z obu tych pytań można zauważyć, że odsetek wskazań po stronie działań najczęściej podejmowanych przez mieszkańców był w

większości przypadków wyższy od wskaźników działań możliwych do wykorzystania. Świadczy to o większej aktywności mieszkańców w stosunku do tego co sądzą urzędnicy.

Do określenia stopnia aktywności społeczeństwa posłużyła również odpowiedź na pytanie czy są w JST osoby, które działają społecznie – podejmują działania dla dobra ogółu – na rzecz mieszkańców (rysunek 5)?

Rysunek 5. Osoby działające dla dobra ogółu (%)

Źródło: Opracowanie na podstawie wyników badań.

Prawie 64% respondentów (44) wskazało, iż na terenie JST działa społecznie kilka osób. Kolejne 29% badanych zgłosiło działanie bardzo wielu takich osób, zaś 4,3% (3) nie wiedziało o ich istnieniu. Jedynie 2,9% (2 respondentów) odpowiedziało, że na ich terenie nie ma osób angażujących się społecznie. Podsumowując, prawie 93% badanych potwierdziło działanie na ich terenie osób społecznie zaangażowanych, co jest pozytywnym przejawem aktywności społecznej. Biorąc jednakże pod uwagę, że w 5 JST nie ma takich osób, a w większości jest ich tylko kilka w relacji do ogólnej liczby mieszkańców, to nie można uznać istniejącej sytuacji za stan zadowalający. Swego rodzaju potwierdzeniem tego mogą być wyniki „*Diagnozy społecznej z 2015 r.*” Wynika z niej, że tylko 15,4 proc. badanych w ciągu ostatnich dwóch lat angażowało się „w działania na rzecz społeczności lokalnej” (Czapiński, Panek, s. 344). Zatem niewielki odsetek osób angażujących się w działania dla dobra publicznego w miejscu zamieszkania stanowi problem nie tylko w województwie zachodniopomorskim.

Zakończenie

Przeprowadzona analiza aktywności społecznej w kontekście współczesnego paradygmatu rozwoju na przykładzie gmin województwa zachodniopomorskiego jest podstawą do syntetycznej oceny istniejącej sytuacji w tym zakresie. Do jej wykonania wykorzystano następującą skalę ocen: niezadawalająca (+), średnio zadowalająca (++) , dość zadowalająca (+++), zadowalająca (++++). W tabeli 3 przedstawiono wyniki tej oceny.

Tabela 3. Syntetyczna ocena aktywności społecznej

Kryterium	Ocena
Aktywność jako czynnik sprzyjający budowie dobrobytu lokalnego	+++
Podmioty mające największy wpływ na podejmowane decyzje w JST	++
Zainteresowanie mieszkańców polityką lokalną	+
Zainteresowanie mieszkańców sprawami lokalnymi	++
Zainteresowanie mieszkańców sprawami najbliższej okolicy	+

Działania potencjalnego wpływu mieszkańców	+
Działania najczęściej podejmowane przez mieszkańców	++
Osoby działające dla dobra ogółu	+

Źródło: Opracowanie własne.

Reasumując, poziom aktywności społecznej w badanych gminach był niezadowolający², ale istnieją dość dobre podstawy do jego podniesienia. Świadczy o tym dość wysoka ocena aktywności jako czynnika dobrobytu lokalnego oraz nie najgorsza ocena działań podejmowanych przez mieszkańców i ich zainteresowanie sprawami lokalnymi. W takiej sytuacji należy poszukiwać sposobów, które zmotywują społeczeństwo do większego angażowania się w prace dla dobra publicznego, czyniąc z niej realny/istotny element rozwoju lokalnego³.

Bibliografia

- Bovaird, T., Lo'ffler, E. (2003). *Understanding Public Mangement and Governance*. W: T. Bovaird, E. Lo'ffler (red.), *Public Mangement and Governance*. London-New York: Routledge.
- Czapiński, J., Panek, T. (2015). Diagnoza społeczna 2015. Warunki i jakość życia Polaków: *Contemporary Economics*, 9(4), 344, 363.
- Czaputowicz, J. (2010). Partycypacja społeczna - warunek czy bariera dobrego rządzenia?: *Animacja życia publicznego - Analizy i Rekomendacje. Zeszyty Centrum Badań Społeczności i Polityk Lokalnych*, 1-2, 19-26.
- Długosz, D., Wygnański, J. J. (2005). *Obywatele współdecydują. Przewodnik po partycypacji społecznej*, Warszawa.
- Hełpa-Liszkowska, K. (2013). Dziedzictwo kulturowe jako czynnik rozwoju lokalnego. *Studia Oeconomica Posnaniensia*, 1(6), 6-7.
- John, P. (2001). *Local Governance in Western Europe*. London: Sage.
- Makowski, G. (2017) *Programy aktywności lokalnej – czy mogą pobudzić partycypację publiczną?* http://www.academia.edu/4966476/Programy_aktywno%C5%9Bci_lokalnej_czy_mog%C4%85_pobudzi%C4%87_partycypacj%C4%99_publiczn%C4%85 (28.07.2017).
- Nowakowska, A. (red.). (2015). *Nowoczesne metody i narzędzia zarządzania rozwojem lokalnym i regionalnym*. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
- Wojciechowski, E., Podgórnjak-Krzykacz, A., Kalisiak-Mędelska, M., Chądzyński, J. (2014). *Władza lokalna a państwo społeczeństwo i rynek. Współpraca i konkurencja*. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.

² Po zsumowaniu liczby plusów i jej podzieleniu przez liczbę kryteriów otrzymuje się wynik 1,37.

³ Pobudzenie aktywności społecznej nie jest łatwe. Ciekawie opisuje to zagadnienie G. Makowski w artykule *Programy aktywności lokalnej – czy mogą pobudzić partycypację publiczną?* (2017).

SOCIAL ACTIVITY FROM THE POINT OF VIEW OF THE COMMUNE OF THE ZACHODNIOPOMORSKIE VOIVODESHIP

Abstract

In the new paradigm of territorial development, co-operation between local government units and society is important, as a factor of local development. This cooperation is determined, among others. The activity of citizens to engage in local affairs. Hence, the aim of this article is to evaluate it based on the opinion of the communes of Zachodniopomorskie Voivodeship in the context of the contemporary development paradigm. The paper uses methods of literature analysis, results of surveys conducted in the communes of the West Pomeranian Province and inference. They allowed a synthetic assessment of the level of social activity.

Keywords: development paradigm, cooperation, social activity

JEL classification: R59

dr hab. Barbara Kryk, prof. US
Uniwersytet Szczeciński, WNEiZ
Ul. Mickiewicza 64, 71-101 Szczecin
e-mail: krykb@wneiz.pl